

VALA S. VALDIMARSDÓTTIR

FJÖLBREYTT NÁMSÚRRÆÐI FYRIR ERLENDA
ATVINNULEITENDUR HJÁ MÍMI-SÍMENNTUN

Vala S. Valdimarsdóttir

Það er kunnara en frá þurfi að segja að fall bankanna, í október 2008, og hrun efnahagslífsins í kjölfarið hefur haft mikil áhrif á atvinnulífið og þar með samfélagið. Þegar ljóst var að atvinnuleysi myndi blasa við mjög mörgum, ekki síst ungu ómenntuðu fólki, var miklu átaki hleypt af stokkunum. Þetta var í ársbyrjun 2010 og var verkefnið kallað *Ungt fólk til athafna*. Félags- og tryggingamálaráðuneytið fól Vinnumálastofnun að tryggja það markmið að enginn á aldrinum 16–29 ára

yrði atvinnulaus lengur en þrjá mánuði án þess að bjóðast vinna eða virkniúrræði. Markmiðið var að ná til þeirra sem væru yngri en 25 ára fyrir 1. apríl 2010 og fyrir 1. september til þeirra sem væru eldri. Í ágústbyrjun 2010 kynntu svo félags- og tryggingamálaráðuneytið og Vinnumálastofnun nýtt átak gegn langtímaatvinnuleysi og afleiðingum þess. Yfirskrift þess var *POR – þekking og reynsla*. Með því var reynt að ná til þeirra sem voru eldri en 25 ára. Markmiðið var að virkja þá sem verið höfðu atvinnulausir í tólf mánuði eða lengur til þátttöku í fjölbreyttum vinnumarkaðsúrræðum eða námi.

Það er einkum fólk með stutta formlega skólagöngu sem leitar eftir námi hjá Mími-símenntun. Flestir koma af eigin hvötum og velja sér viðfangsefni en atvinnuleitendur eru sendir til okkar af Vinnumálastofnun og þeim gert að hefja nám. Þeir sem hafa verið án atvinnu í langan tíma, missa þá kjölfestu og öryggi sem starf veitir og sumir þeirra glíma við vanlíðan af þessum sökum. Þeir sem eru auk þess útlendingar, með lélega íslenskukunnáttu, eru enn verr staddir. Sumir þeirra hafa menntun úr heimalandinu en geta ekki nýtt hana hérlendis vegna tungumálsins eða annars. Af hverju snúa þeir þá ekki aftur til síns heima þegar atvinnuleysi blasir við? Sumir kunna að vera í fjötrum hér vegna bíla- eða íbúðakaupa. Aðrir hafa bundist hér fjölskylduböndum eða vita að heima fyrir bíða þeirra lakari lífskjör en þau að vera útlendur bótaþegi á Íslandi. Vandir þessa fólks er fyrst og fremst félagslegur og við sem störfum að kennslumálum trúum því

að með aukinni menntun geti staða þeirra batnað. Þar er tungumálið, íslenskan, lykillinn sem opnar margar dyr.

Fræðsluaðilar um allt land, auk annarra sem sinna fræðslu fullorðinna, hafa hlýtt kalli Vinnumálastofnunar um fjölbreytt námsframboð vegna átaksins. Við hjá Mími-símenntun höfum brugðist vel við og boðið ýmis námsúrræði fyrir innfædda sem erlenda atvinnuleitendur. Frá upphafi átaksins hafa fjölmargir hópar af þessu tagi sótt nám hjá Mími, á haust-, vor- og sumarönnum. Sum námskeiðanna eru kennd samkvæmt námskrám Fræðslumiðstöðvar atvinnulífsins. Þar má nefna *Færni í ferðabjónustu*, *Grunnmenntaskólann*, *Nám og þjálfun í almennum bóklegum greinum* og *Landnemaskólann*.

Þau úrræði sem best hafa við vegna átaksins og eru sérstaklega þróuð fyrir erlenda atvinnuleitendur eru *Íslenska og atvinnutengd samfélagsfærni*, *Íslenska og tölvur*, *Íslenska og útvíst*, *Grunnnám á pólsku* og *Íslenska og samfélagsfærni á nýjum vettvangi*. Frá upphafi átaksins hafa verið haldin 34 námskeið fyrir erlenda atvinnuleitendur. Fjöldi hópa hefur stigvaxið, frá sjö hópum á fyrstu önn, í 20 hópa á yfirstandandi haustönn. Flest úrræðanna fela í sér 100–120 kennslustunda námskeið, þar sem uppistaðan er íslenskukennsla. Til þess að styrkja stöðu sína á vinnumarkaði þarf erlent fólk í atvinnuleit fyrst og fremst að bæta þekkingu sína í íslenskunni. Því hefur hún vegið þyngst meðal námsgreinanna sem kenndar hafa verið á umræddum námskeiðum og numið að jafnaði 60 af 100 kennslustundum. Langflestir atvinnuleitendanna á vegum Vinnumálastofnunar eru Pólverjar og hafa þeir fengið kennslu á sínu móðurmáli á fyrsta stiginu í íslensku og jafnvel fleiri greinum eftir þörfum. Auk íslenskunnar hafa þessar greinar verið kenndar: samfélags- og tölvufærni, útvíst, færnimappa, pólska, sjálfstyrking og ferilskrágerð. Þá hefur nemendum á þessum námsleiðum, líkt og öðrum nemendum Mímis, verið boðin starfs- og námsráðgjöf sér að kostnaðarlausu.

Sem dæmi um nýja nálgun í námi fyrir þennan hóp er námið *Grunnnám á pólsku*. Námið var ætlað Pólverjum með litla eða rofna skólagöngu að baki. Markmiðið var að styrkja þá, meðal annars í móðurmáli sínu, og efla þar með færni þeirra til frekara náms og sjálfstæðra vinnubragða og byggja grunn fyrir íslenskunám. Íslenskunám var hluti námsins en

„Yrkjukonur“ ánægðar að námskeiði loknu.

aðrir þættir voru kenndir á pólsku. Í lok námsins hafði sjálfstraust nemendanna vaxið og þeir voru allir tilbúnir í frekara íslenskunám og eru nokkrir þeirra á íslenskunámskeiði á framhaldsstigi um þessar mundir. Útivist í samstarfi við Hjálparveit skáta í Reykjavík hefur verið þáttur í nýju námsleiðunum. Nemendur hafa fengið fræðslu um möguleika til útivistar og viðeigandi búnað, prófað að klifra í klifurveg og farið í fjallgöngur og helluferðir svo eitthvað sé nefnt. Vonandi hefur þessi þáttur opnað augu einhverra fyrir gildi og möguleikum til útivistar á Íslandi. Stærsti hluti erlendra atvinnuleitenda sem sækja nám hjá Mími eru Pólverjar. Til að veita þeim tækifæri til góðrar menntunar sem nýttist þeim höfum við leitast við að kenna jafnt á pólsku sem íslensku. Í því skyni höfum við nýtt mannaúð pólskra innflytjenda á Íslandi sem hafa menntun og reynslu á sviði kennslu. Þannig höfum við verið svo lánsöm að hafa pólska leiðbeinendur sem eru námsráðgjafar, kennarar, sálfræðingar og með tölvumenntun.

Með nýju úrræðunum var farið af stað með þá mikilvægu nýjung hjá Mími að bjóða erlendum nemendum í stórum stíl

fjöllbreytt nám, sniðið sérstaklega fyrir þá. Hefur sú nýbreytni verið nemendum kærkomin.

Þá er að segja frá 200 kennslustunda námskeiði, *Yrkju*, sem við hjá Mími erum afar stolt af en það var haldið á haustönn árið 2010. *Yrkja* er eitt þeirra námsúræða sem Mímir hefur unnið í samstarfi við Eflingu, stéttarfélag. Það var sérlega glæsileg námsleið styrkt af átakinu *Evrópuár gegn fátækt* og markmiðið var að rjúfa félagslega einangrun þátttakenda. Að þessu sinni voru þeir 16 pólskar konur á ólíkum aldri sem allar voru félagsmenn í Eflingu og í atvinnuleit. Þær fengu boðsbréf á pólsku þar sem þeim var boðið sækja námskeiðið sér að kostnaðarlausu. Auk íslensku, sem hafði mesta vægið, voru eftirfarandi greinar kenndar: framburður og tal, sjálfstyrking, samfélagsfræðsla, tölvufærni, fjármálafræðsla, næringarfræði, myndlist, enska og færnimappa. Þá var farið í dagsferð um Reykjanesið og í líkamsrækt einu sinni á tímabilinu. Áhersla var lögð á mikla sjálfstyrkingu og fengu konurnar einstaklingsmiðaða náms- og starfsráðgjöf á pólsku. Persónuleg nálgun, fjöllbreytni, samheldni í hópnum og frábær kennsla gerðu það að verkum að námskeiðið tókst

sérlega vel. Sögðu þátttakendur það hafa skipt verulegu máli að kennt var að miklu leyti á þeirra móðurmáli. Þá var þeim mikill styrkur í því að hitta fyrir konur í svipaðri stöðu og þær voru í sjálfar.

Þann 26. september síðastliðinn hlaut *Yrkja* viðurkenninguna *Evrópuamerkið* (European Language Label). Það er samstarfsverkefni á vegum framkvæmdastjórnar ESB, viðurkenning sem veitt er árlega einu tungumálaverkefni í hverju landi. Á heimasíðu mennta- og menningarmálaráðuneytisins segir: „Þessari evrópsku viðurkenningu er ætlað að beina athygli að frumlegum og árangursríkum verkefnum í kennslu og námi erlendra tungumála og hvetja til þess að aðferðir, sem þar er beitt, nýtist sem flestum. Lögð er áhersla á að verkefni felji í sér nýbreytni sem aðrir geti lært af og að þau séu líður í símenntun einstaklingsins.“¹

Þessi viðurkenning er lyftistöng fyrir Mími sem vonandi veur athygli á stöðu atvinnuleitenda af erlendum uppruna. *Yrkjunn* verður haldið áfram í nýju formi á yfirstandandi haustönn því *Landnemaskólinn* verður kenndur að viðbættum þáttum úr *Yrkjunn* sem þóttu takast sérlega vel. Verður þetta alls 200 kennslustunda námskeið þar sem fengin reynsla verður nýtt.

Erlendar rannsóknir hafa sýnt að fólk er afar viðkvæmt fyrir afleiðingum langtímaatvinnuleysis, ekki síst þeir sem ungir eru og hafa nýlega hafið starfsferil sinn þegar atvinnuleysi blasir við. Það er því gott að yfirvöld tóku í taumana með því að bjóða svo margvísleg úrræði fyrir atvinnuleitendur sem raun ber vitni. Vísast er það mikils virði fyrir þá að finna að reynt sé að rjúfa félagslega einangrun og styrkja stöðu þeirra á vinnumarkaði. Fullorðnir nemendur eru fjölbreyttur hópur eins og gefur að skilja. Sumir þeirra sem skikkaðir hafa verið á námskeið finna ekki hjá sér áhugahvöt en mæta í námið af ótta við að glata bótaréttinum. En upp til hópa fáum við til okkar glaða og bjartsýna nemendur sem aðlagast fljótt og vel þótt sumir hafi í upphafi komið til okkar lokaðir, feimnir og jafnvel neikvæðir.

Því má ekki gleyma að útlendingar hafa mikið fram að færa í samfélaginu og brýnt er að þeir einangrist ekki

félagslega. Mikið er í húfi og miklu er til kostað við námskeiðahaldið og því er brýnt að vel takist til við að efla viðkvæma hópa til samstarfs og virkni. Góð umsýsla skapar gott andrúmsloft og vandaðir kennarar, sem beita fjölbreyttum, einstaklingsmiðuðum kennsluaðferðum, geta með lagni náð til allra nemenda sinna. Það hefur sýnt sig að það gefur góða raun að einsleitir hópar séu hafðir saman og að kennari kunni móðurmál þeirra sem eru byrjendur í íslenskunni. Það veitir öryggi og eflir sjálfstraust við að koma sér til virkni á nýjan leik. Við hjá Mími-símenntun höfum margsinnis séð jákvæða breytingu á nemendum okkar. Það er virkilega ánægjulegt að taka þátt í því að byggja upp fólk með þessum hætti. Jafnt þá sem voru tilbúnir og jákvæðir í upphafi sem þá er kveðja okkur þakklátir, þótt átakið hafi reynst erfitt í byrjun. Margir þeirra sem tóku sín fyrstu skef sem fullorðnir námsmenn hjá Mími-símenntun koma aftur til okkar í margs konar nám. Þá hafa sem betur fer sumir komist á nýjan leik út í atvinnulífið. Það er óskandi að það fækki sem mest í hópi atvinnuleitenda á næstunni og að hjól efnahagslífsins fari að snúast hraðar. En vonandi streyma áfram til okkar nemendur, hvað sem því líður, því að máttur menntunar, menntunarinnar vegna, fellur aldrei úr gildi.

UM HÖFUNDINN

Vala S. Valdimarsdóttir er verkefnastjóri hjá Mími-símenntun og sinnir auk þess íslensku- og enskukennslu þar. Áður starfaði hún við skjátextaþýðingar, prófarkalestur og kennslu hjá Námsflokkum Reykjavíkur. Hún er með BA-próf í ensku og íslensku frá HÍ og auk þess kennsluréttindi og diplomapróf í fullorðinsfræðslu frá KHÍ.

¹ Vefur mennta- og menningarmálaráðuneytisins, sótt [19.10.2011]. Slóðin er <http://www.menntamalaraduneyti.is/afgreidsla/sjodir-og-eydu-blod/menntamal/nr/1858>